

PM 2015:123 RVI (Dnr 151-393/2015)

## **Funktionshinderinspektörernas årsrapport för 2014**

Rapport från socialnämnden

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Funktionshinderinspektörernas årsrapport 2014 godkänns med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

**Föredragande borgarrådet Ewa Larsson** anför följande.

### Ärendet

Funktionshinderinspektörerna har under året genomfört två granskningar avseende sju av socialpsykiatrins gruppboendestäder vid fem stadsdelsnämnder, respektive myndighetsutövning i tre stadsdelsnämnder, med fokus på uppföljning av insats boende med särskild service.

### Beredning

Socialnämnden har tagit fram rapporten och ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

*Stadsledningskontoret* anser att funktionshinderinspektörernas rapport utgör ett bra underlag för fortsatt kvalitetsutveckling inom verksamheten för personer med funktionsnedsättning.

### Mina synpunkter

Funktionshinderinspektörernas årsrapport för 2014 visar behov av utveckling inom flera områden. Ingen av de granskade gruppboendestäderna bedömdes exempelvis som fullt hemlik, utan institutionsvanor från landstingstiden förekommer såsom låsta dörrar till kök och matsal mellan måltider eller uppsatta skyltar med regler.

När psykiatrireformen genomfördes för 20 år sedan var ökat brukarinflytande en grundprincip, och än idag är detta ett viktigt utvecklingsområde. Det handlar om att människor ska ges mandat och möjlighet att påverka beslut, som ofta har stor påverkan på deras liv och vardag. Det kräver ömsesidighet, kunskap och lyhördhet.

Sysselsättning är ett annat utvecklingsområde, där ett fåtal av de boende har någon form av sysselsättning och där verksamheternas inställning och utbud av aktiviteter varierar stort. Här kan förbättringar göras genom att aktiviteter efterfrågas vid beställningar och i samband med uppföljningar.

I socialnämndens budget finns medel avsatta för utbildningsinsatser för verksamhetsområdet stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Bemötandefrågor är viktiga liksom kunskap om intersektionalitet, det vill säga hur olika faktorer såsom funktionalitet, kön eller etnicitet samverkar. Genom statliga PRIO-medel kan socialpsykiatrins insatser utvecklas ytterligare, med fokus på brukarinflytande och resultat.

Vi bygger ett socialt och demokratiskt hållbart Stockholm där de mänskliga rättigheterna stärks, diskriminering motverkas och där alla invånare garanteras samma rättigheter och möjligheter. Samhällets stöd till personer med funktionsnedsättning ska vara utformat utifrån en grund i antidiskriminering och jämlikhet, så att insatserna ska kunna leda till ökad självständighet, delaktighet, inflytande och bättre levnadsvillkor.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Funktionshindersinspektörernas årsrapport 2014 godkänns med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

Stockholm den 12 augusti 2015

EWA LARSSON

Bilaga

Funktionshindersinspektörernas årsrapport för 2014

**Borgarrådsberedningen** tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

## Remissammanställning

### Ärendet

Under året har två granskningar genomförts avseende sju av socialpsykiatrins gruppboendestäder vid fem stadsdelsnämnder, respektive myndighetsutövning i tre stadsdelsnämnder, med fokus på uppföljning av insats boende med särskild service (LSS 9§9).

Granskningen inom socialpsykiatrien visar sammanfattningsvis följande:

- Bostädernas storlek, utformning och standard varierar.
- Ett självständigt liv (ESL) kan inte anses implementerad i de granskade verksamheterna.
- Brukarmöten behöver vitaliseras för att stärka brukarinflytandet.
- Enheternas dokumentation behöver bli mer regelbunden och systematisk.
- Tre enheter har inlett ett aktivt förändringsarbete vad gäller brukarinflytande.
- För myndighetutövning sker en årlig uppföljning i relativt hög grad men bör bli mer regelbunden och likformig.
- Rutiner med kollegial granskning, som vid Norrmalm, kan bidra till kvalitetsutveckling.
- Modellen dokumentation, utvärdering och resultat (DUR) behöver systematiseras och den enskildes delaktighet öka.
- För att få avsedd effekt av genomförda DUR-utbildningar behöver det lokala stödet förstärkas.
- Målgruppsförändringar inom området kräver samarbete och kompetens kring bemötande, metodutveckling samt utformning av insatser.
- Hög personalomsättning medför bristande kontinuitet för brukarna.

### Socialnämnden

**Socialnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 17 februari 2015 att godkänna funktionshindersinspektörernas årsrapport för egen del och att överlämna ärendet till kommunstyrelsen.

**Socialförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 14 januari 2015 har i huvudsak följande lydelse.

#### Inspektörsarbetet 2014

Under 2014 granskade inspektörerna inledningsvis sju gruppboendestäder inom socialpsykiatrien.

*Granskningsrapport 10. Särskilt boende inom socialpsykiatrien*

Boendeenhet	Stadsdel/geografiskt
Hagsätra/Aleris (14/10)	Enskede-Årsta- Vantör
Lingberga/Nytida/Ambea (8/6)	Farsta
Nybacken/ Stora Sköndal (26/7)	Farsta
Ekeby/Aleris (24/15)	Hässelby-Vällingby
Akalla/kommunal (17/14)	Rinkeby-Kista

Solholmen/kommunal (14/6)	Skärholmen
Syrenen/Nytida/Ambea (12/4)	Skärholmen

Tabell 1. Granskade gruppboendestäder. Inom parentes anges antal personer i boendet respektive antal personer som ingått i granskningen. Sammantaget 115/62 personer

Granskningen av socialpsykiatrins enheter uppvisade variationer avseende såväl driftsformer som bostädernas utformning. Reglering jämförbar med LSS-boende saknas och bostäderna omfattar 8-26 lägenheter i friliggande hus liksom i större bostadskomplex, ofta samlokaliserade med andra kategoriboenden. Inspektörerna kunde på flera ställen konstatera renoveringsbehov i både lägenheter och gemensamhetsutrymmen. Framförallt noterades att lägenheterna vid fyra enheter saknade fullvärdigt kök, vilket kan sägas motverka inriktningen mot återhämtning och självständighet. På några ställen förekom institutionsvanor som uppsatta skyltar och regler, låsta dörrar till gemensamma utrymmen och liknande. Vid återkoppling visade vissa enheter stor lyhördhet för inspektörernas synpunkter och åtgärder har vidtagits för att frångå institutionell prägel.

Generellt saknade enheterna enhetliga arbetsmetoder trots att merparten av personalen genomgått utbildning i ESL.<sup>1</sup> Som gott exempel kan Syrenens boende nämnas som bedriver ett aktivt arbete med implementering tillsammans med de boende. Brukarnas möjlighet till vardagliga aktiviteter och miljöombyte varierade starkt mellan verksamheterna och utbudet styrdes till stor del av chefens och personalens inställning. Aleris har infört aktivitetscoacher i boendet, vilket kan ses som ett gott exempel. Brukarmöten hölls vid samtliga enheter men former behöver utvecklas, till exempel med extern ledare, för att bättre tillvarata brukarnas synpunkter. För att genomföra förändring vad gäller inflytande och delaktighet krävs ett perspektivskifte i förhållandet mellan personal och brukare, vilket enligt inspektörerna kan anses inlett vid Ekeby och Solholmens enheter. Medelåldern vid de granskade enheterna var hög och detta i kombination med kvarboendepincipen medför en utmaning såväl internt som för stadens framtida planering.

Avslutningsvis höll inspektörerna ett seminarium på temat *Mitt hem eller din arbetsplats* där representanter från NSPH<sup>2</sup> gav praktiska exempel på brukarinflytande. Förutom sedvanlig återkoppling bjöds även beställarchefen i de fem aktuella stadsdelsnämnderna in till en dialog kring granskningsresultat, för helhetssyn avseende brukarens situation.

*Granskningsrapport 11 Bostad med särskild service LSS 9§9, Uppföljning av insatsen*  
Årets andra granskning inriktades på uppföljning av insats bostad med särskild service, LSS 9§9, vid Norrmalm, Skärholmen och Spånga-Tensta stadsdelsnämnder.

	Norrmalm	Skärholmen	Spånga-Tensta
Ärenden	83	104	63
Män	58 %	65 %	59 %
Kvinnor	42 %	35 %	41 %
Medelålder	45 år	41 år	38 år
Personer över 65 år	15	21	6

Tabell 2. Brukarnas köns- och åldersfördelning

	Norrmalm	Skärholmen	Spånga-Tensta
Egen regi	4	79	45
Entreprenad	57	0	0
Privat	22	25	18

Tabell 3. Antal brukare inom respektive regiform

<sup>1</sup> Arbetsmetod inom socialpsykiatri; Ett Självständigt Liv

<sup>2</sup> Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa

Sammanlagt granskades 250 akter, med huvudsaklig uppmärksamhet på uppföljning av insats LSS 9§9. Resultatet visar på både styrkor och utvecklingsområden, vilka återförts och diskuterats med berörd ledning. Sammantaget kan tre strategiska områden lyftas fram:

Årlig uppföljning av insatsen sker i relativt hög grad men bör handläggas mer regelbundet och likformigt i arbetsgrupperna, framförallt vad gäller dokumentation.

DUR-modellen behöver systematiseras för maximal effekt och högre delaktighet för den enskilde. Effekt av DUR-utbildningar är fördröjd då det lokala stödet kan anses vagt, enligt inspektörerna.

Brukarens delaktighet vid uppföljning bör uppmärksammas i högre grad för att nå lagens intentioner.

Liksom i föregående årsrapport vill inspektörerna lyfta personalförsörjning som en nyckelfråga i stadens kvalitetsarbete, då personalomsättning av olika grad även noterats i samband med årets granskningsarbete. Inspektörerna vill också uppmärksamma den successiva förändringen inom funktionshinderområdet vad gäller målgruppens omfattning vilken medför ökade krav på socialtjänsten. För att möta personer med komplexa behov, med bakgrund från exempelvis rättspsykiatri behövs särskild kompetens liksom anpassad utformning av insatser. Inspektörerna menar att en samlad vuxenhet, som vid Norrmalm, kan öka kunskapen om olika målgrupper och underlätta samarbetsformer mellan handläggare. För en kvalitetsutveckling med brukaren i fokus krävs grundlig utredning, tydlig beställning och genomförandeplan liksom täta, kontinuerliga uppföljningar. Både beställar- och utförarsidan måste utforma och slå vakt om regelbunden och systematisk dokumentation. Inspektörerna ser löpande internkontroll, som den kollegiala granskningen vid vuxenheten på Norrmalm, som ett gott exempel.

### **Planering 2015**

År 2015 planeras inledningsvis ytterligare en granskning inom myndighetsutövning gällande uppföljning av insats LSS 9§9 i Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, och Älvsjö stadsdelsnämnder. Temat blir som i tidigare granskningar trygg och säker med särskild uppmärksamhet på brukarens delaktighet.

Granskningsarbetet under andra delen av 2015 inriktas på ärenden och ansökningar om insatser med avseende på personer med komplexa behov/neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Fokus kommer att vara helhetssyn och tillgänglighet där urval av stadsdelsnämnder fastställs senare under året.

### **Beredning**

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

### **Stadsledningskontoret**

**Stadsledningskontorets** tjänsteutlåtande daterat den 26 maj 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att funktionshinderinspektörernas rapport utgör ett bra underlag för fortsatt kvalitetsutveckling inom verksamheten för personer med funktionsnedsättning och föreslår kommunstyrelsen att godkänna rapporten.